Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
D. SPIELMANN
представено на 6 март 2025 година [1]

Дело C-582/23 [Wiszkier] [i]

R.S.
с участието на
C. S.A.,
P.C., в качеството на синдик на R.S. и M.S.,
M.K., в качеството на синдик на G. S.A., в ликвидация,
J.J.,
M.G.

(Преюдициално запитване, отправено от Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi (Районен съд Лодз — Лодз-център, Полша)

„Преюдициално запитване — Защита на потребителите — Директива 93/13/ЕИО — Неравноправни клаузи в потребителските договори — Член 6, параграф 1 — Член 7, параграф 1 — Правомощия и задължения на националния съд — Индексиран в чуждестранна валута ипотечен кредит, който може да съдържа неравноправни клаузи — Производство по несъстоятелност — Служебна проверка от съда по несъстоятелността за наличие на неравноправни клаузи и възможност да се разпоредят временни мерки“

1. Настоящото преюдициално запитване се отнася до тълкуването на член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО [2].

2. Запитването е отправено в рамките на спор, възникнал в производство по несъстоятелност, между R.S., обявен в лична несъстоятелност потребител, и неговите кредитори, сред които и банка, а именно G. spółka akcyjna, установена във W. (наричана по-нататък „банката G.“), относно утвърждаване на план за погасяване на задълженията към кредиторите.

3. Съдът следва да разгледа проблематиката за правомощието на националния съд служебно да провери евентуално неравноправния характер на клаузи в договора за ипотечен кредит, който е индексиран в чуждестранна валута и е сключен между несъстоятелния длъжник и банката G., както и евентуално да разпореди временни мерки с цел защита на правата, които Директива 93/13 предоставя на потребителя.

[1] Език на оригиналния текст: френски.

[i] Името на настоящото дело е измислено. То не съвпада с истинското име на никоя от страните в производството.

[2] Директива на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 1993 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273).

4. Макар тази проблематика да е позната на Съда, настоящото дело разкрива някои особености. Преюдициалното запитване е отправено в рамките на производство по несъстоятелност на физически лица, които не упражняват стопанска дейност, от съд (съдът по несъстоятелността), който трябва да изготви, въз основа на одобрен от друг съдебен орган (съдията комисар) списък на вземанията, план за погасяване на задълженията към кредиторите или да установи, че вече натрупаните средства в масата на несъстоятелността са достатъчни за погасяване на всички задължения.

Правна уредба

Правото на Съюза

5. Член 6, параграф 1 от Директива 93/13 има следния текст:

„Държавите членки определят изискването, включените неравноправни клаузи в договори между потребители и продавачи или доставчици да не са обвързващи за потребителя, при условията на тяхното национално право, и че договорът продължава да действа за страните по останалите условия, когато може да се изпълнява и без неравноправните клаузи“.

6. В член 7, параграф 1 от тази директива се предвижда следното:

„Държавите членки осигуряват, че в интерес на потребителите и конкурентите, също[с]твуват подходящи и ефективни мерки за предотвратяване на употребата на неравноправни клаузи в договори, сключени между потребители и продавачи или доставчици“.

Полското право

Законът за несъстоятелността

7. Производството по несъстоятелност се урежда от Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. — Prawo upadłościowe (Закон за несъстоятелността от 28 февруари 2003 г., Dz. U. от 2019 г., позиция 498, изменен, наричан по-нататък „Законът за несъстоятелността“).

8. Съгласно член 2, параграф 2 от Закона за несъстоятелността производството, уредено с този закон за физическите лица, които не упражняват стопанска дейност, се води така, че да позволява отписване на несъбраните в производството по несъстоятелност задължения на несъстоятелния длъжник и доколкото е възможно, в максимална степен да се удовлетворят вземанията на кредиторите.

9. Член 61 от този закон предвижда, че от деня на откриването на производството по несъстоятелност имуществото на несъстоятелния длъжник формира масата на несъстоятелността, която служи за удовлетворяването на неговите кредитори. Освен това съгласно член 62 от посочения закон масата на несъстоятелността включва имуществото на несъстоятелния длъжник към деня на откриването на производството по несъстоятелност и имуществото, придобито в хода на производството по несъстоятелност,

освен когато са налице изключенията, предвидени в членове 63—67a от Закона за несъстоятелността. В този смисъл по-специално от член 63, параграф 1, точка 2 от този закон следва, че в масата на несъстоятелността не влиза частта от трудовото възнаграждение на несъстоятелния длъжник, която не е секвестируема.

10. Съгласно член 152, параграфи 1—3 от Закона за несъстоятелността съдията комисар трябва да ръководи производството по несъстоятелност, да контролира действията на синдика по несъстоятелността, да определя действията на синдика, за които се изисква съгласието на съдията комисар или съгласието на комитета на кредиторите, и да посочва допуснатите от синдика пропуски. Съдията комисар извършва и други определени в закона действия. Съдията комисар и синдикът могат да общуват помежду си по въпроси относно производството по несъстоятелност пряко и чрез средства за пряка комуникация от разстояние, по-специално по телефон, факс или електронна поща.

11. Член 154 от този закон гласи, че в рамките на своята дейност съдията комисар има правата и задълженията на съда и на председателя на съда.

12. Член 236 от Закона за несъстоятелността гласи:

„1) Кредитор, който има вземане от личното имущество на несъстоятелния длъжник и възнамерява да участва в производство по несъстоятелност, е длъжен, когато е необходимо вземането му да бъде установено, да го предяви пред съдията комисар в срока, определен в решението за обявяване в несъстоятелност.

2) Кредиторът също така има право да предяви вземане, когато то е обезпечено с ипотека, залог със или без преотстъпване на владение, държавни привилегировани вземания, морска ипотека или всяко друго вписване в имотния регистър или в регистъра на корабите. Ако кредиторът не предяви тези вземания, те се вписват служебно в списъка на вземанията.

3) Параграф 2 се прилага mutatis mutandis за вземания, обезпечени с ипотека, залог със или без преотстъпване на владение, държавни привилегировани вземания, морска ипотека върху имуществото, включено в масата на несъстоятелността, ако несъстоятелният длъжник не отговаря с цялото си имущество, а кредиторът възнамерява да предяви вземанията си срещу предмета на обезпечението в производството по несъстоятелност.

4) Разпоредбите от настоящия член за вземанията се прилагат и за другите дългове, които трябва да бъдат удовлетворени от масата на несъстоятелността“.

13. Съгласно член 241 от Закона за несъстоятелността, ако предявяването на вземане отговаря на определени условия за идентифициране и информиране, подробно посочени в други разпоредби от този закон, съдията комисар изпраща копие от изявлението за предявяване на синдика незабавно, но не по-късно от 15 дни.

14. В член 243 от посочения закон се предвижда, че синдикът проверява дали предявеното вземане се потвърждава от банкови сметки или други документи на несъстоятелния длъжник, или пък от извлечения от вписвания в имотния или други регистри, и приканва несъстоятелния длъжник да представи в определен срок декларация дали признава вземането. Член 244 от същия закон гласи, че след изтичането на срока за предявяване на

вземанията и проверката на предявените вземания синдикът съставя списъка на вземанията незабавно, не по-късно от два месеца от изтичането на срока за предявяване на вземанията.

15. Съгласно член 245, параграфи 2 и 4 от Закона за несъстоятелността, ако синдикът изцяло или частично отхвърли предявените от кредитор вземания, той излага причините в отделен раздел. Тези причини включват посочване на фактите, породили вземането, и свързаните с него документи. Синдикът включва в списъка на вземанията евентуално и декларацията на несъстоятелния длъжник и доводите му или забележка, че не е представил такава декларация, нито пък причините за това.

16. Съгласно член 255, параграф 2 от Закона за несъстоятелността датата на представяне на списъка се публикува. Съгласно член 256 от този закон в срок от две седмици от публикуването на списъка на вземанията несъстоятелният длъжник има право да подаде възражение пред съдията комисар, доколкото проектът на списъка не отговаря на неговите искания или декларации. От този член също така следва, че ако несъстоятелният длъжник не е представил декларация, въпреки че е бил приканен да го направи, той може да подаде възражение само ако докаже, че това е станало по независещи от волята му причини.

17. Съгласно член 260, параграф 2 от този закон при липса на възражение съдията комисар одобрява списъка на вземанията след изтичане на срока за подаване на възражение.

18. От член 261 от посочения закон следва, че съдията комисар може да прави служебно изменения в списъка на вземанията, ако установи, че в него са вписани изцяло или отчасти несъществуващи вземания или че липсват вземания, които трябва да са включени в списъка; в този член също така се посочва, че определението за изменение на списъка се публикува служебно и подлежи на обжалване.

19. Съгласно член 264, параграфи 1—3 от Закона за несъстоятелността след приключване или прекратяване на производството по несъстоятелност извлечението от одобрения от съдията комисар списък на вземанията, в който са посочени вземането и сумата, получена на това основание от кредитора, представлява изпълнително основание, противопоставимо на несъстоятелния длъжник. Той може да поиска да бъде установено, че вземането, посочено в списъка на вземанията, е несъществуващо или е с по-малък размер, ако не е признал предявеното в производството по несъстоятелност вземане и ако по отношение на него все още не е постановен влязъл в сила съдебен акт. След отбелязването на изпълняемостта върху извлечението от списъка на вземанията несъстоятелният длъжник може да се противопостави, твърдейки, че вземане, включено в списъка на вземанията, е несъществуващо или е с по-малък размер, като предяви иск с цел да се спре изпълнението на изпълнителното основание.

20. В член 491[14], параграфи 1—3 от Закона за несъстоятелността се предвижда, че след изпълнение на окончателния план за разпределение и когато поради недостатъчността на имуществото на несъстоятелния длъжник не е изготвен план за разпределение, след като одобри списъка на вземанията, след изслушване на несъстоятелния длъжник, синдика и кредиторите, съдът изготвя план за погасяване на задълженията към кредиторите. Ако от личното положение на несъстоятелния длъжник ясно личи, че той няма да може да извърши каквито и да било плащания по плана за погасяване на задълженията към кредиторите, съдът постановява отписване на задълженията му, без да изготвя план за

погасяване на задълженията към кредиторите. Определението на съда по несъстоятелността за изготвяне на план за погасяване на задълженията към кредиторите или за отписване на задълженията на несъстоятелния длъжник, без да се изготвя план за погасяване на задълженията към кредиторите, се връчва на кредиторите и подлежи на обжалване. С влизането в сила на това определение се слага край на производството.

21. Член 491[15] от Закона за несъстоятелността гласи в параграфи 1 и 4, че в определението за изготвяне на плана за погасяване на задълженията към кредиторите съдът уточнява доколко и в какъв срок, но не по-дълъг от 36 месеца, несъстоятелният длъжник трябва да погаси признатите в списъка на вземанията задължения, несъбрани в хода на производството въз основа на плановете за разпределение, и каква част от неизплатените задължения на несъстоятелния длъжник, чийто падеж е настъпил преди деня на обявяването на несъстоятелност, ще бъде отписана след изпълнението на плана за погасяване на задълженията към кредиторите. Съдът не е обвързан от позицията на несъстоятелния длъжник относно условията на плана за погасяване на задълженията към кредиторите. За да утвърди плана за погасяване на задълженията към кредиторите, съдът взема предвид възможностите на несъстоятелния длъжник за получаване на доходи, необходимостта несъстоятелният длъжник и лицата на негова издръжка да задоволяват потребностите си, включително жилищните им нужди, размера на непогасените задължения и реалната възможност за удовлетворяването им впоследствие.

Кодексът на труда

22. В член 87 от Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. — Kodeks pracy (Закон от 26 юни 1974 г. — Кодекс на труда, Dz. U. от 2022 г., позиция 1510, изменен) се предвижда по-специално, че при изпълнение по други дългове или прихващане по суми, предоставени авансово от работодателя за покриване на служебни разходи, удръжки могат да се правят в размер до половината от заплатата.

Фактите, главното производство, преюдициалните въпроси и производството пред Съда

23. На 30 март 2007 г. R.S., съвместно със съпругата си и две други физически лица, сключват с банката G. договор за ипотечен кредит, индексиран в швейцарски франкове (CHF), в размер на 489 821,63 полски злоти (PLN) (около 126 673 евро) за срок от 360 месеца. След индексирането на кредита кредитополучателите се задължават да върнат на банката G. 211 952,23 швейцарски франка (CHF) (около 130 456 евро)[3].

24. С определение от 15 октомври 2019 г. Sąd Rejonowy dla Łodzi — Śródmieścia w Łodzi (Районен съд Лодз — Лодз-център, Полша), XIV търговско отделение (производства по преструктуриране и несъстоятелност) обявява в несъстоятелност R.S. в качеството му на физическо лице. P.C. е назначен за синдик, назначен е и съдия комисар.

[3] По обменния курс към 30 март 2007 г.

25. Впоследствие синдикът съставя списък на вземанията, който е одобрен с определение на съдията комисар от 26 април 2021 г. Списъкът включва вземането на банката G. по спорния договор за кредит. R.S. признава всички предявени вземания по този списък и не е направил възражение. Също така съдията комисар не е направил служебно никакви изменения в списъка.

26. На 20 юли 2023 г. банката G. е обявена в несъстоятелност и производството продължава със синдика по несъстоятелността на тази банка.

27. На настоящия етап от производството по несъстоятелност Sąd Rejonowy dla Łodzi — Śródmieścia w Łodzi (Районен съд Лодз — Лодз-център), който е запитващата юрисдикция, трябва въз основа на съставения списък на вземанията да изготви план за погасяване на задълженията на кредиторите на R.S., съобразно неговите възможности за получаване на доходи и размера на непогасените задължения, или да установи, че средствата, вече натрупани в масата на несъстоятелността, са достатъчни за погасяване на всичките му задължения и затова погасителен план не е необходим.

28. Запитващата юрисдикция обаче счита, че договорът за кредит, в резултат на който са възникнали вземанията на банката G., съдържа неравноправни клаузи, които могат да доведат до неговата нищожност, и отбелязва, че този аспект не е бил проверен преди това от синдика и от съдията комисар. В този смисъл вземанията на тази банка може вече да били погасени [4].

29. Според запитващата юрисдикция, макар несъстоятелният длъжник да е признал всички вземания, от преписката по производството по несъстоятелност не се установява да е бил уведомен за евентуалната неравноправност на клаузите от спорния договор за кредит, нито информирано да е декларирал, че няма да се ползва от защитата, предоставена му от Директива 93/13. Напротив, след приключване на съдебното заседание пред този съд процесуалният представител на несъстоятелния длъжник, който го представлява от 3 ноември 2022 г., представил писмено изявление, в което посочва, че този договор може да се окаже нищожен поради наличието на неравноправни клаузи, както и че може да се окаже, че подлежащите на погасяване суми също трябва да бъдат намалени.

30. Запитващата юрисдикция посочва, че в производствата по несъстоятелност е трудно да се определи кой орган отговаря за разглеждането на евентуалната неравноправност на договорните клаузи, на които почиват предявените в рамките на производството по несъстоятелност вземания. Всъщност синдикът препращал списъка на вземанията на съдията комисар, който по принцип не ги разглеждал по същество. Действително съдията комисар можел да направи служебно изменения в списъка на вземанията. При липса обаче на възражение от страна на несъстоятелния длъжник или на кредиторите или при липса на служебно действие на съдията комисар, след като списъкът вече е одобрен, съдът по несъстоятелността бил обвързан от този списък.

[4] Запитващата юрисдикция отбелязва, че в случай на обявяване на спорния договор за кредит за нищожен задължението към банката G. не надхвърля сумата от 489 821,63 PLN (около 126 673 евро). Тя допълва, че производство по несъстоятелност се води и срещу други две лица, съвместно с които R.S. е сключил договора за кредит, и че банката G. е получила тази сума от продажбата на 1/2 идеална част от въпросния имот.

31. Следователно приложимите разпоредби от националното право не давали възможност самият съд по несъстоятелността да провери неравноправността на договорните клаузи, когато изготвя план за погасяване на задълженията към кредиторите. Той можел само да спре разглеждането на делото и да постави въпроса на съдията комисар, който по националното право разполагал с правомощие да измени служебно списъка на вземанията.

32. В хода на това производство и докато определението на съда по несъстоятелността за изготвяне на план за погасяване на задълженията към кредиторите не е влязло в сила, в масата на несъстоятелността продължавали да постъпват автоматично удръжки от заплатата на несъстоятелния длъжник. В случая от обявяването на несъстоятелността 50 % от заплатата на несъстоятелния длъжник се удържали автоматично с цел да се преведат в масата на несъстоятелността, така че след направените удръжки му оставала сума в размер на 3 500 PLN (около 754 евро)[5] и едва в края на производството по несъстоятелност евентуалният излишък щял да му бъде изплатен обратно.

33. Освен това националното право не позволявало никакво изменение на размера на удръжките от съда по несъстоятелността или съдията комисар. В случай на изготвяне на план за погасяване на задълженията към кредиторите само съдът по несъстоятелността можел да вземе под внимание личното положение на несъстоятелния длъжник, потребностите му от финансови средства и тези на непосредственото му семейство и да реши, че размерът на месечната сума за погасяване на задълженията след приключване на производството се определя евентуално на по-малък размер от удръжките от заплатата му.

34. Според запитващата юрисдикция обаче, от една страна, отнасянето за разглеждане на въпроса за неравноправността на договорни клаузи до съдията комисар води до забавяне на разглеждането на делото, тъй като на заседанието, насрочено за изготвяне на плана за погасяване на задълженията към кредиторите, съдът обикновено вече разполагал с цялата необходима информация, позволяваща да се направи преценка за неравноправност на договорните разпоредби. Решението да се извърши такова изменение, впрочем било оставено на преценката на съдията комисар и определението, което той би постановил в това отношение, подлежало на обжалване пред съда по несъстоятелността.

35. От друга страна, несъстоятелният длъжник изтъква, че след направените удръжки от получаваната от него заплата му остава сума, която е недостатъчна за задоволяване на неговите нужди и тези на семейството му.

36. При тези обстоятелства запитващата юрисдикция счита, че това може да обезсърчи несъстоятелния длъжник да поиска защитата, произтичаща от Директива 93/13. Ако не поискал тази защита, съдът по несъстоятелността можел да изготви по-бързо погасителен план за него, като вземе под внимание потребностите му и тези на непосредственото му семейство, а това вероятно щяло да бъде свързано с погасяване при по-малки суми от досега удържаните от заплатата му. Това обаче означавало да се приеме, че списъкът на вземанията включва изцяло вземането към банката G.

[5] По обменния курс към 20 септември 2023 г.

37. При тези обстоятелства Sąd Rejonowy dla Łodzi —Śródmieścia w Łodzi (Районен съд Лодз — Лодз-център) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива [93/13] да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, съгласно която съдът по несъстоятелността е обвързан от одобрения от съдията комисар списък на вземанията в производството по несъстоятелност, поради което съдът по несъстоятелността не може да прецени дали договорни клаузи са неравноправни при постановяването на своя съдебен акт, с който приключва производството?

2) Трябва ли член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива [93/13] да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, която не позволява разпореждане на временни мерки в производство по несъстоятелност и която поради това може да обезсърчи потребителите да се възползват от защитата, предоставена им от тази директива?“.

38. Писмени становища представят полското правителство, синдикът на банката, синдикът на несъстоятелния длъжник и Европейската комисия. Полското правителство, синдикът на банката и Комисията излагат и устни становища в откритото съдебно заседание от 14 ноември 2024 г.

Анализ

39. Същината на проблема, поставен от запитващата юрисдикция по настоящото дело, е, първо, че от протичането на производството по несъстоятелност на физическите лица, които не упражняват стопанска дейност, е видно, че след като списъкът на вземанията се одобри с определение на съдията комисар, който самият е съдебен орган, и производството продължи пред съда по несъстоятелността, последният е обвързан от списъка на вземанията.

40. Макар обаче по принцип синдикът да разглежда по същество вземанията и макар съдията комисар да разполага с правомощие да преразгледа вземанията и служебно да измени списъка на вземанията, последният не е длъжен да го прави. Така например запитващата юрисдикция посочва, че съдията комисар обикновено разглежда предявяванията на вземания само формално [6]. При всички положения в настоящия случай е безспорно, че синдикът и съдията комисар не са разгледали сключения между несъстоятелния длъжник и банката G. договор за ипотечен кредит от гледна точка на предоставената с Директива 93/13 защита срещу неравноправни клаузи.

41. На етапа на изготвяне на плана за погасяване на задълженията към кредиторите съдът по несъстоятелността, който служебно или вследствие на искане на потребител, имащ съмнения в неравноправността на договорни клаузи, на които почива предявено в производството по несъстоятелност вземане, не може да се произнася по неравноправността на тези клаузи и съответно да прави изменения в списъка на вземанията, дори преди това да не е била направена такава проверка.

[6] Следва да се отбележи, че в съдебното заседание полското правителство потвърждава, че макар съдията комисар да може да изиска преписката от синдика и да събере доказателства, той не я получава служебно и не го прави автоматично.

42. Съдът по несъстоятелността обаче може да спре разглеждането на делото и да отнесе за разглеждане въпроса за неравноправността на тези клаузи до съдията комисар предвид правомощието му да прави служебно изменения в списъка на вземанията. Определението, което ще постанови съдията комисар вследствие на това препращане, подлежи на обжалване пред съда по несъстоятелността. Такова изменение на списъка на вземанията обаче е оставено на преценката на съдията комисар, тъй като в това отношение той не е обвързан от позицията на съда по несъстоятелността.

43. Второ, в хода на цялото производство по несъстоятелност не се допускат никакви временни мерки, по силата на които евентуално да се адаптира размерът на удръжките от заплатата на несъстоятелния длъжник.

44. Именно в този контекст запитващата юрисдикция поставя двата преюдициални въпроса, които ще разгледам последователно, като очертая и общите принципи, установени в практиката на Съда, който многократно е имал възможност да разгледа въпроса за служебната проверка за неравноправност на договорни клаузи, както и в по-малка степен — въпроса за допускането на временни мерки в контекста на защитата на потребителите.

По първия преюдициален въпрос относно служебната проверка дали договорни клаузи са неравноправни

45. С оглед на мотивите на запитващата юрисдикция, изложени в акта за преюдициално запитване, както и с оглед на същината на проблема, изложена в точки 39—42 от настоящото заключение, за да се даде полезен отговор на запитващата юрисдикция, предлагам първият преюдициален въпрос да се преформулира[7] така, че Съдът да прецени дали член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, в която се предвижда, че в производство по несъстоятелност, след като списъкът на вземанията е одобрен от съдебен орган и производството продължава пред съда по несъстоятелността, последният е обвързан от посочения списък, поради което не може да прецени дали договорните клаузи са неравноправни, нито съответно да направи изменения в посочения списък, а трябва евентуално да спре разглеждането на делото и да отправи до този съдебен орган въпроса за евентуалната неравноправност на клаузите.

46. В самото начало следва да се припомни, че въведената с Директива 93/13 система на защита се основава на идеята, че потребителят е в положение на по-слаба страна спрямо продавача или доставчика от гледна точка както на възможностите си да преговаря, така и на степента на информираност, като това положение води до приемането от негова страна на условията, установени предварително от продавача или доставчика, без да може да повлияе на съдържанието им[8].

[7] Съгласно постоянната съдебна практика, в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда задачата на последния е да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът може да преформулира въпросите, които са му зададени (вж. решение от 16 юли 2020 г., Caixabank и Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 и C-259/19, EU:C:2020:578, т. 46).

[8] Вж. по-специално решения от 15 юни 2023 г., Bank M. (Последици от обявяването на договора за недействителен) (C-520/21, EU:C:2023:478, т. 54 и цитираната съдебна практика), и от 11 април 2024 г., Air Europa Líneas Aéreas (C-173/23, EU:C:2024:295, т. 27 и цитираната съдебна практика).

47. С оглед на това положение на по-слаба страна член 6, параграф 1 от Директива 93/13 предвижда, че неравноправните клаузи не са обвързващи за потребителя[9]. Освен това член 7, параграф 1 от тази директива, разглеждан във връзка с двадесет и четвърто съображение от нея, задължава държавите членки да предвидят подходящи и ефективни мерки за предотвратяване на употребата на неравноправни клаузи в потребителските договори.

48. Освен това Съдът е подчертал, че неравнопоставеността между потребителя и продавача или доставчика може да се компенсира само с положителни и външни по отношение на страните по договора действия на сезирания с подобни спорове национален съд[10]. Така Съдът е постановил, включително в контекста на производство по несъстоятелност, че щом като разполага с необходимите за това правни и фактически обстоятелства, при изпълнението на задачите си националният съд е длъжен служебно да преценява неравноправния характер на договорните клаузи, попадащи в приложното поле на Директива 93/13, и по този начин да компенсира неравнопоставеността, съществуваща между потребителя и продавача или доставчика[11].

49. Както Съдът е имал възможност да уточни за национални изпълнителни производства, като например производствата по принудително изпълнение върху ипотекиран имот[12], за националното производство по несъстоятелност се прилагат изискванията, произтичащи от практиката на Съда, които имат за цел да гарантират ефективната защита на потребителите.

50. Освен това по силата на член 6, параграф 1 от Директива 93/13 националният съд трябва да изведе всички последици, произтичащи съгласно националното право от констатацията за неравноправност на дадена клауза, за да гарантира, че тя не е обвързваща за съответния потребител, като това предполага да остави без приложение считаната за неравноправна клауза, за да не породи тя задължителни последици за потребителя и да се възстанови неговото правно и фактическо положение, в което би се намирал при липсата на тази клауза[13].

51. От постоянната съдебна практика също така следва, че когато съответната материя не е уредена в правото на Съюза, принципът на процесуалната автономия на държавите членки предполага във вътрешния правен ред на всяка държава членка да се посочат

[9] Става въпрос за императивна разпоредба, с която се цели замяната на формалното равновесие, което договорът установява между правата и задълженията на съдоговорителите, с действително равновесие, което може да възстанови равенството между тях. В това отношение вж. по-специално решения от 11 април 2024 г., Air Europa Líneas Aéreas (C-173/23, EU:C:2024:295, т. 28 и цитираната съдебна практика), и от 17 юли 2014 г., Sánchez Morcillo и Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, т. 23 и цитираната съдебна практика).

[10] Вж. решения от 21 април 2016 г., Radlinger и Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, т. 53 и цитираната съдебна практика), и от 14 декември 2023 г., Getin Noble Bank (Давност за реституционни искове) (C-28/22, EU:C:2023:992, т. 78 и цитираната съдебна практика).

[11] Вж. по-специално решения от 4 юни 2009 г., Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, т. 35), от 14 март 2013 г., Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, т. 46), от 30 април 2014 г., Barclays Bank (C-280/13, EU:C:2014:279, т. 34), от 17 юли 2014 г., Sánchez Morcillo и Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, т. 24), и от 21 април 2016 г., Radlinger и Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, т. 59), в които Съдът приема по-специално, че член 7, параграф 1 от Директива 93/13 не допуска национална правна уредба като разглежданата, съгласно която в производство по несъстоятелност сезираният съд не може да разглежда служебно евентуалната неравноправност на договорните клаузи, в резултат на които възникват предявените в това производство вземания, макар този съд да разполага с необходимите за тази цел данни от фактическа и правна страна.

[12] Вж. решение от 29 октомври 2015 г., BBVA (C-8/14, EU:C:2015:731, т. 20 и цитираната съдебна практика).

[13] Вж. в този смисъл решения от 30 юни 2022 г., Профи Кредит България (Служебно прихващане в случай на неравноправна клауза) (C-170/21, наричано по-нататък „решение Профи Кредит България“, EU:C:2022:518, т. 41 и 42), от 15 юни 2023 г., Getin Noble Bank (Спиране на изпълнението на договор за кредит) (C-287/22, EU:C:2023:491, т. 39), и от 5 септември 2024 г., Novo Banco и др. (C-498/22—C-500/22, EU:C:2024:686, т. 138 и 139 и цитираната съдебна практика).

компетентните юрисдикции и да се определят процесуалните правила за съдебните производства, предназначени да гарантират защитата на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза. В това отношение тези процесуални правила не трябва да са по-неблагоприятни от тези, които уреждат подобни вътрешноправни съдебни производства (принцип на равностойност), и не трябва да правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правния ред на Съюза (принцип на ефективност) [14].

52. В случая от предоставената от запитващата юрисдикция информация не следва, че релевантното полско законодателство се прилага по различен начин в зависимост от това дали спорът се отнася до права, произтичащи от националното право, или до права, изведени от правото на Съюза, поради което следващият анализ се отнася само до съвместимостта на разглежданата национална правна уредба с принципа на ефективност.

53. Що се отнася до принципа на ефективност, съгласно постоянната практика на Съда винаги, когато се поставя въпросът дали национална процесуална норма прави невъзможно или прекомерно трудно прилагането на правото на Съюза, трябва да се държи сметка за мястото на тази норма с оглед на цялото производство, неговото протичане и неговите особености, разгледани като цяло, както и, ако е необходимо, да се вземат под внимание принципите, които стоят в основата на националната правораздавателна система, като например гарантирането на правото на защита, принципът на правна сигурност и правилното протичане на производството [15].

54. Именно с оглед на тези съображения ще разгледам най-напред въпроса за отнасянето до съдията комисар на преценката дали договорните клаузи са неравноправни с оглед на член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13. След това ще се опитам да отговоря на част от доводите по същество, изтъкнати от синдика на банката и от синдика на несъстоятелния длъжник, според които в хода на производството по несъстоятелност несъстоятелният длъжник е имал възможност да се позове на неравнопоставеността на клаузите в спорния договор за кредит, поради което следвало да се приеме, че той не е предприел никакви действия и дори е взел информирано решение да се откаже от правото да се позове на предоставената с Директива 93/13 защита. Накрая ще предложа на Съда отговор на първия преюдициален въпрос с оглед на цялата изложена информация и с оглед на обстоятелствата по делото в главното производство.

[14] Вж. в този смисъл решение от 12 февруари 2015 г., Baczó и Vizsnyiczai (C-567/13, EU:C:2015:88, т. 41 и 42 и цитираната съдебна практика).

[15] Вж. по-специално решения от 27 февруари 2014 г., Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101, т. 51 и цитираната съдебна практика), и от 22 април 2021 г., Profi Credit Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, т. 53).

По отнасянето до съдията комисар на преценката дали договорните клаузи са неравноправни с оглед на принципа на ефективност

55. Съдът вече е приел, че изискването за активно поведение на потребителя и провеждането на отделно състезателно производство [16] или обстоятелството, че за конкретно производство са предвидени определени процесуални изисквания, които потребителят трябва да спази, за да предяви правата си [17], не означават, че той не се ползва от ефективна съдебна защита.

56. Ето защо възниква въпросът до каква степен нова намеса на съдията комисар може да гарантира ефективна съдебна защита на потребителя и да отговори на изискванията, посочени в член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13.

57. В случая трябва да се констатира, че съгласно акта за преюдициално запитване съдията комисар, до когото трябва да бъде отнесен за разглеждане въпросът за неравноправността на договорните клаузи, за да направи евентуално изменения в списъка на вземанията, не е обвързан от позицията на съда по несъстоятелността за неравноправността на въпросните клаузи и може да реши да не се правят изменения в посочения списък. В приложимите разпоредби от националното право освен това не се предвижда задължение на съдията комисар да преценява неравноправността на договорните клаузи, нито пък възможност да бъде задължен от съда по несъстоятелността да го направи. Следователно има известна несигурност около преценката за евентуална неравноправност на договорните клаузи при нова намеса на съдията комисар.

58. От материалите по преписката става ясно също, че определението, което ще постанови съдията комисар, подлежи на обжалване пред съда по несъстоятелността, който тогава е компетентен отново да провери за евентуална неравноправност на договорните клаузи [18]. Следователно при обжалване на определението на съдията комисар, след този „съдебен пинг-понг“ [19], съдът по несъстоятелността непременно следва да се произнесе по въпроса за неравноправността на въпросните клаузи и за изменението на списъка на вземанията.

59. Към посочената по-горе несигурност се добавя, както отбелязва запитващата юрисдикция, неоправдано забавяне на разглеждането на делото, тъй като съдът обикновено вече разполага с всички фактически и правни обстоятелства, позволяващи да направи преценка за евентуално неравноправния характер на клаузите от спорния договор за кредит.

60. Отбелязвам освен това, че според запитващата юрисдикция, вследствие на решението за спиране на разглеждането на делото и за отправяне до съдията комисар на въпроса за неравноправността на договорните клаузи, за цялото време, през което съдията комисар

[16] Вж. в този смисъл решение Профи Кредит България (т. 45—49), в което Съдът приема, че не противоречи на принципа на ефективност национална правна уредба, в която се предвижда, че контролът за наличието на дадено вземане е извън компетентността на съда в рамките на заповедното производство и следователно съответният потребител е длъжен да започне отделно производство, за да упражни правото си на пълно възстановяване.

[17] Вж. решение от 31 май 2018 г., Sziber (C-483/16, EU:C:2018:367, т. 50 и 54), в което Съдът по-специално приема, че ефективността на защитата, целена с Директива 93/13, допуска съществуването на друг ефективен процесуален способ на разположение на потребителя, позволяващ му да поиска връщане на недължимо платените суми.

[18] Изхождам от писменото становище на синдика на банката относно възможността за обжалване на определението на съдията комисар, постановено след разглеждане на възражението срещу първоначално изготвения от синдика списък на вземанията.

[19] Този израз е използван от генерален адвокат Bobek в заключението му по дело Торубаров (C-556/17, EU:C:2019:339, т. 2), за да се обозначи нежелана ситуация, при която дело обикаля в рамките на една и съща правораздавателна структура или, в контекста на административното правосъдие, между съдилищата и административните органи.

евентуално разглежда този въпрос, половината от заплатата на несъстоятелния длъжник продължава да се удържа, за да постъпва в масата на несъстоятелността. В конкретния случай несъстоятелният длъжник изтъква, че сумата след удръжката е недостатъчна за задоволяване на неговите нужди и тези на семейството му. Приложимите към производството по несъстоятелност разпоредби, както са изложени от запитващата юрисдикция, не позволяват нито на съда по несъстоятелността, нито на съдията комисар да адаптира размера на удръжката [20]. Всъщност, както припомних по-горе [21], едва към момента, в който се изготвя планът за погасяване на задълженията към кредиторите, съдът по несъстоятелността може да вземе под внимание личното положение на несъстоятелния длъжник и в определението за утвърждаване на погасителния план, с който приключва производството по несъстоятелност, да вземе решение погасяването на дълга да се извършва с по-малка месечна сума.

61. В това отношение от практиката на Съда следва, че защитата, която Директива 93/13 предоставя на потребителите, обхваща и случаите, в които потребителят, сключил с продавач или доставчик договор, съдържащ неравноправна клауза, не изтъква, че тази клауза е неравноправна, най-вече защото се е обезсърчил да го прави поради разноските, които биха произтекли от евентуалното съдебно производство [22], или когато съществува немалък риск потребителят да не подаде изискваното възражение предвид произтичащите от това разходи спрямо размера на оспореното задължение, които могат да възпрат потребителя да сезира съда за целите на проверката на евентуалния неравноправен характер на договорни клаузи [23].

62. Според мен в производство по несъстоятелност като това в разглеждания случай съществува немалък риск несъстоятелният длъжник, който вече е в затруднено финансово положение, да бъде обезсърчен да се позове на предоставените му с Директива 93/13 права. Всъщност такъв е случаят, когато съдът по несъстоятелността, който има съмнения относно неравноправността на някои договорни клаузи, може само да спре разглеждането на делото и да отправи въпроса до съдията комисар, а това удължава производството и поставя несъстоятелния длъжник за допълнително време в положение, при което от заплатата му продължават автоматично да се правят удръжки, чийто размер не може да бъде адаптиран, и още повече когато проверката за неравноправност на въпросните договорни клаузи от съдията комисар не е гарантирана.

[20] Ще отбележа, че становищата на страните, които твърдят обратното, включително отговорите им на поставените в съдебното заседание въпроси, не ми позволяват да преценя дали и евентуално при какви условия съответната национална правна уредба позволява на несъстоятелния длъжник да поиска и получи изключване на определена част от имуществото му от масата на несъстоятелността и до каква степен имуществото, за което става въпрос, може да се отнася до удръжките от заплатата му. Тъй като само националният съд е компетентен да установи и извърши преценка на фактите по спора в главното производство, както и да тълкува и прилага националното право (решение от 9 юли 2020 г., Raiffeisen Bank и BRD Groupe Société Générale, C-698/18 и C-699/18, наричано по-нататък „решение Raiffeisen Bank и BRD Groupe Société Générale“, EU:C:2020:537, т. 46), за целите на настоящия анализ изхождам от предпоставката, че националното право, приложимо към разглежданото производство по несъстоятелност, не позволява нито на съда по несъстоятелността, нито на съдията комисар да адаптира размера на удръжките от заплатата на несъстоятелния длъжник, както следва от акта за преюдициално запитване.

[21] Вж. точка 33 от настоящото заключение.

[22] Вж. например в този смисъл определение от 16 ноември 2010 г., Pohotovosť (C-76/10, EU:C:2010:685, т. 43 и 44), решения от 21 ноември 2002 г., Cofidis (C-473/00, EU:C:2002:705, т. 34), от 14 юни 2012 г., Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, т. 54), и от 4 юни 2020 г., Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431, т. 31 и цитираната съдебна практика).

[23] Вж. решение от 17 май 2022 г., Impuls Leasing România (C-725/19, наричано по-нататък „решение Impuls Leasing România“, EU:C:2022:396, т. 50, 58 и 59 и цитираната съдебна практика), в което Съдът уточнява, че има вероятност длъжникът, който не е изпълнил своето задължение за плащане, да не разполага с необходимите финансови средства, за да учреди изискваното обезпечение, което важи в още по-голяма степен, когато стойността на предмета на предявените искове значително надвишава общата стойност на договора. В това отношение вж. също решения от 13 септември 2018 г., Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, т. 67 и 68), от 26 юни 2019 г., Addiko Bank (C-407/18, EU:C:2019:537, т. 60), и от 4 май 2023 г., BRD Groupe Societé Générale и Next Capital Solutions (C-200/21, EU:C:2023:380, т. 38 и 39).

63. Доколкото съдът по несъстоятелността вече е отправил — служебно или по искане на несъстоятелния длъжник — до съдията комисар въпроса за неравноправността на някои клаузи, несъстоятелният длъжник също така може да се обезсърчи да обжалва определението на съдията комисар, за да не забавя още повече момента, в който съдът по несъстоятелността може да вземе под внимание финансовите му затруднения при изготвянето на плана за погасяване на задълженията към кредиторите, дори това да означава, че разглежданото вземане остава изцяло изискуемо.

64. С оглед на това считам, че разглежданото в главното производство дело по несъстоятелност застрашава постигането на преследваната с Директива 93/13 цел и се оказва в разрез с практиката на Съда, съгласно която специфичните характеристики на съдебните производства между продавача или доставчика и потребителя, които протичат по националното право, не могат да представляват фактор, който би могъл да засегне правната защита, от която трябва да се ползват потребителите по силата на разпоредбите на Директива 93/13 [24].

65. Хипотетичният характер на проверката за неравноправност на договорни клаузи от съдебен орган трябва да се счита за недостатъчен, за да се осигури пълната ефективност на изискваната от Директива 93/13 защита на потребителя. Необходимо е такъв съдебен контрол да има, дори и служебен, независимо дали от първия съдебен орган в производството, или от втория, и да няма значителен риск потребителят да се откаже от правото да се позове на защитата срещу неравноправни клаузи в съответствие с Директива 93/13, като тази защита трябва да бъде конкретна и ефективна, а не теоретична или привидна.

66. Следователно с оглед на практиката на Съда има ясно изразени индикации, че при обстоятелствата в настоящия случай член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13 не допускат прилагането на разглежданите национални процесуални правила, тъй като според мен същите не представляват нито подходящо, нито ефективно средство за преустановяване на използването на неравноправни клаузи, поради което защитата на потребителя се оказва непълна и недостатъчна.

67. Този извод според мен не се поставя под въпрос от факта, че при липса на възражение срещу определението, с което съдията комисар одобрява първоначално списъка на вземанията, то придобива сила на пресъдено нещо, както твърди синдикът на банката в съдебното заседание.

68. Действително принципът на силата на пресъдено нещо със сигурност е от значение както за правния ред на Съюза, така и за националните правни системи и в много случаи Съдът уточнява, че за да се гарантира както стабилността на правото и на правоотношенията, така и добро правораздаване, е необходимо съдебните актове, които са станали окончателни след изчерпване на наличните способи за защита или след изтичане на предвидените за тези способи срокове, да не могат повече да бъдат оспорвани [25].

[24] Вж. по-специално решения от 14 юни 2012 г., Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, т. 55), от 14 март 2013 г., Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, т. 62), от 17 юли 2014 г., Sánchez Morcillo и Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, т. 46), и Impuls Leasing România (т. 45 и цитираната съдебна практика).

[25] Вж. по-специално решения от 16 март 2006 г., Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178, т. 20 и цитираната съдебна практика), от 6 октомври 2009 г., Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, наричано по-нататък „решение Asturcom“, EU:C:2009:615, т. 35 и 36), от 26 януари 2017 г., Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, т. 46), и от 17 май 2022 г., SPV Project 1503 и др. (C-693/19 и C-831/19, наричано по-нататък „решение SPV Project 1503“, EU:C:2022:395, т. 57 и цитираната съдебна практика).

69. Съдът също така е признал, че защитата на потребителя не е абсолютна. По-конкретно, Съдът е приел, че правото на Съюза не задължава национална юрисдикция да остави без приложение вътрешните процесуалноправни норми, които придават на даден акт сила на пресъдено нещо, дори когато това би позволило да се отстрани нарушение на разпоредба от Директива 93/13, независимо от естеството му, стига обаче да са спазени принципите на равностойност и ефективност [26] и да няма немалък риск потребителят да не подаде жалба в определения за тази цел срок [27].

70. Съдът е уточнил също, че национална правна уредба, съгласно която служебното разглеждане на неравноправния характер на договорните клаузи се счита за извършено и се ползва със сила на пресъдено нещо дори при липсата на каквито и да било мотиви в това отношение в съдебен акт, може, предвид естеството и значението на обществения интерес, който е в основата на защитата, която Директива 93/13 предоставя на потребителите, да изпразни от съдържание задължението на националния съд да извърши служебна проверка на евентуално неравноправния характер на договорните клаузи [28].

71. Според Съда при липса на мотиви, свидетелстващи за извършването на проверка за неравноправност на въпросните договорни клаузи, потребителят не е бил уведомен за извършването на тази проверка, нито поне в обобщен вид за мотивите, въз основа на които съдът е приел, че въпросните клаузи не са неравноправни. Ефективен контрол за евентуално неравноправния характер на договорните клаузи обаче, както изисква Директива 93/13, не би могъл да се гарантира, ако със силата на пресъдено нещо се ползват и съдебните актове, в които такъв контрол не се посочва [29].

72. В тези случаи изискването за ефективна съдебна закрила налага сезираният впоследствие съд да може да прецени, включително за първи път, евентуалния неравноправен характер на договорните клаузи, послужили за основа на акт, който е постановен преди това от съда по искане на кредитор и срещу който длъжникът не е възразил [30].

73. С оглед на тази съдебна практика считам, че при обстоятелствата, разглеждани по делото в главното производство, при наличие на определение на съдията комисар, което се ползва със сила на пресъдено нещо, без обаче да е правена проверка за неравноправност на договорни клаузи, в резултат на които е възникнало предявено в производството по несъстоятелност вземане, Директива 93/13 задължава съда по несъстоятелността да

[26] Вж. в този смисъл решения от 26 януари 2017 г., Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, т. 49 и цитираната съдебна практика), SPV Project 1503 (т. 58 и цитираната съдебна практика), от 17 май 2022 г., Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394, т. 41 и 42 и цитираната съдебна практика), и от 18 януари 2024 г., Getin Noble Bank и др. (Служебен контрол на неравноправния характер на клаузите) (C-531/22, EU:C:2024:58, т. 57 и цитираната съдебна практика). Вж. също заключението на генерален адвокат Танчев по съединени дела SPV Project 1503 и др. (C-693/19 и C-831/19, EU:C:2021:615, т. 71 и 72), и определение от 28 ноември 2018 г., PKO Bank Polski (C-632/17, EU:C:2018:963, т. 45 и цитираната съдебна практика).

[27] Вж. решение от 18 февруари 2016 г., Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98, т. 45—55).

[28] Вж. решение SPV Project 1503 (т. 65).

[29] Вж. в този смисъл решение от 17 май 2022 г., Ibercaja Banco (C-600/19, EU:C:2022:394, т. 49 и 50), и заключението на генерален адвокат Medina по дело Všeobecná úverová banka (C-598/21, EU:C:2023:22, т. 99). В точка 51 от посоченото решение Ibercaja Banco Съдът обаче приема, че тази защита би била осигурена, ако националният съд изрично посочи в акта си за допускане на принудителното изпълнение върху ипотекиран имот, че е извършил служебна проверка за неравноправност на клаузите от изпълнителното основание, по което е образувано производството за принудително изпълнение върху ипотекиран имот, че тази проверка, мотивирана поне в обобщен вид, не е установила наличието на неравноправна клауза и че при липса на възражение в установения в националното право срок ще се преклудира възможността потребителят да се позове на неравноправния характер на тези клаузи.

[30] Вж. в този смисъл решения SPV Project 1503 (т. 65 и 66), и от 18 януари 2024 г., Getin Noble Bank и др. (Служебен контрол на неравноправния характер на клаузите) (C-531/22, EU:C:2024:58, т. 58 и цитираната съдебна практика).

прецени служебно или по искане на една от страните, щом като разполага с необходимите за това правни и фактически обстоятелства, евентуално неравноправния характер на тези клаузи и да изведе необходимите последици от това.

74. Съгласно практиката на Съда по друг начин биха се развили нещата само ако съдията комисар изрично е посочил, че е извършил проверка за неравнопоставеност на съответните договорни клаузи и ако тази проверка, мотивирана поне в обобщен вид, не е установила наличието на никаква неравноправна клауза, евентуално с уточнението освен това, че преценката на съдията комисар след посочената проверка повече не може да бъде оспорвана, тъй като не е подадена жалба в определения за тази цел срок. Настоящият случай обаче не е такъв и това не се оспорва.

По пасивността на несъстоятелния длъжник с оглед на другите възможности да се позове на предоставените с Директива 93/13 права

75. От съдебната практика несъмнено следва, че спазването на принципа на ефективност не може да стига до компенсиране от съда изцяло на пълната пасивност на съответния потребител [31]. В това отношение е важно да се изтъкне, че именно в решение Asturcom [32] Съдът посочва за първи път това изрично ограничение пред служебна намеса на националния съд в защитата, която потребителите черпят от Директива 93/13. Това е и единственото дело, в което Съдът пряко е извел последици от тази констатация [33]. По това дело пред съда, натоварен с принудително изпълнение на окончателно арбитражно решение, се поставя въпросът дали арбитражна клауза е неравноправна. Съдът приема, че при обстоятелства като тези в разглеждания случай спазването на принципа на ефективност не може да стига дотам, че да изисква националната юрисдикция не само да компенсира даден процесуален пропуск на потребител, който не познава правата си, но и да замести изцяло пълната пасивност на съответния потребител, който не е участвал в арбитражното производство, не се е явил пред арбитражния съд, нито в предвидения в националните норми двумесечен срок е предявил иск за отмяна на арбитражното решение, което поради това става окончателно.

76. Считам същевременно, че обстоятелствата в настоящия случай се различават от накаралите Съда да стигне до този извод в решение Asturcom. В случая несъстоятелният длъжник участва в производството по несъстоятелност и се явява чрез своя процесуален представител пред съда по несъстоятелността. Освен това след заседанието пред съда по несъстоятелността, представителят представя документ, за да възрази срещу неравноправността на някои договорни клаузи от спорния договор за кредит, а това позволява на съда по несъстоятелността да си зададе някои въпроси в това отношение.

77. Вярно е, че срещу списъка на вземанията не е постъпило никакво възражение от несъстоятелния длъжник и той не е предявил иск за установяване на несъществуването на спорното вземане.

[31] Вж., наред с други, решения от 17 май 2022 г., Unicaja Banco (C-869/19, EU:C:2022:397, т. 28), от 22 септември 2022 г., Vicente (Производство за изпълнение на вземания за адвокатски възнаграждения) (C-335/21, наричано по-нататък „решение Vicente“, EU:C:2022:720, т. 56), от 13 юли 2023 г., CAJASUR Banco (C-35/22, EU:C:2023:569, т. 28), и от 18 януари 2024 г., Getin Noble Bank и др. (Служебен контрол на неравноправния характер на клаузите) (C-531/22, EU:C:2024:58, т. 45).

[32] Решение Asturcom (т. 47 и 48).

[33] Съдът понякога припомня и понятието „пасивност“ във връзка с обстоятелството, че само по себе си изискването потребителят да започне съдебно производство, не би могло да се счита за противоречащо на принципа на ефективност (вж. решения от 10 септември 2014 г., Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, т. 55—57), от 1 октомври 2015 г., ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, т. 62 и 63), и Профи Кредит България (т. 48).

78. Не може обаче несъстоятелният длъжник да бъде упрекнат в пълна пасивност.

79. Всъщност в много случаи Съдът доуточнява своето виждане, възприето в решение Asturcom. Макар да се позовава на тази практика относно пълната пасивност на потребителя, Съдът многократно допълва, че е необходимо да се провери дали предвид особеностите на съответното национално производство има немалък риск в производствата, които са образувани по искане на продавачи или доставчици и по които потребителите са ответници, последните да се обезсърчат да упражнят правата, които черпят от Директива 93/13, по-специално поради твърде кратки срокове, предвидени за подаване на жалба или предявяване на иск, или защото могат да бъдат обезсърчени да се защитават, предвид разходите, които воденето на съдебно производство би наложило, спрямо размера на оспореното задължение, или пък защото не знаят правата си или не осъзнават обема им [34].

80. В случая от материалите по делото е видно, че в производство по несъстоятелност по полското право несъстоятелният длъжник по принцип има право да подаде възражение срещу списъка на вземанията или да предяви иск за установяване на несъществуването на вземане само при условие че преди това е декларирал пред синдика, че отказва да признае съответното вземане. Запитващата юрисдикция обаче посочва, че ако несъстоятелният длъжник бе изразил пред синдика съмнения в неравноправността на договорни клаузи, това би означавало да се води производство пред общ съд [35], което би удължило още повече производството по несъстоятелност, в хода на което от заплатата на несъстоятелния длъжник продължават автоматично да се правят удръжки, и би довело до допълнителни съдебни разноски.

81. Освен това, като декларира, че признава вземането, несъстоятелният длъжник губи правото да се позове впоследствие на нищожността на договора, на който се основава въпросното вземане. В съдебното заседание е потвърдено, че подобно признаване означава несъстоятелният длъжник да признае както размера, така и правното основание на съответното вземане. Що се отнася до срока, в който несъстоятелният длъжник е приканен да декларира дали признава вземането, нищо в преписката по делото не позволява да се установи какъв е този срок, а в Закона за несъстоятелността е предвидено само, че това е „определен срок“, съобщен от синдика [36].

82. Освен това запитващата юрисдикция посочва, че възражение срещу списъка на вземанията може да се подаде само в двуседмичен срок от датата на публикуване на посочения списък и за него се дължи пропорционална съдебна такса, съответстваща на 5 % от сумата, която е предмет на спора, като се уточнява, че таксата не може да бъде нито под

[34] Вж. в този смисъл по-специално решение от 13 юли 2023 г., CAJASUR Banco (C-35/22, EU:C:2023:569, т. 28), в което се прави препратка към решение Vicente (т. 56 и цитираната съдебна практика), в което пък се прави препратка към точки 54 и 56 от решение от 14 юни 2012 г., Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349). Вж. също решение от 18 януари 2024 г., Getin Noble Bank и др. (Служебен контрол на неравноправния характер на клаузите) (C-531/22, EU:C:2024:58, т. 53 и 60).
Други обстоятелства също са карали Съда да отхвърля наличието на пасивност на потребителя по смисъла на практиката от решение Asturcom; вж. решение от 17 май 2022 г., Unicaja Banco (C-869/19, EU:C:2022:397, т. 38), и заключението на генерален адвокат Medina по дело GR REAL (C-351/23, EU:C:2024:950, т. 105).

[35] Макар в съдебното заседание синдикът на банката да оспорва това твърдение, следва да се припомни, че в рамките на производство по член 267 ДФЕС, основано на ясно разделение на правомощията между националните юрисдикции и Съда, само националният съд е компетентен да установи и извърши преценка на фактите по спора в главното производство, както и да тълкува и прилага националното право (вж. решение Raiffeisen Bank и BRD Groupe Société Générale, т. 46).

[36] Член 243 от Закона за несъстоятелността.

30 PLN (около 6 евро), нито над 100 000 PLN (около 22 000 евро)[37]. Впрочем тази такса трябвало да се заплати със собствени средства на несъстоятелния длъжник, получени от останалата част от заплатата му след удръжките.

83. Съдът вече е имал обаче повод да постанови, че двуседмичният срок е твърде кратък и създава немалък риск потребителят да не подаде изискваното възражение[38], а длъжник, който трябва да внесе обезпечение, изчислено въз основа на стойността на предмета на претенцията, може да бъде обезсърчен да подаде възражение[39].

84. Накрая, не трябва да се забравя, че признаването на потребителя на положението на по-слаба страна спрямо продавача или доставчика от гледна точка както на преговорните възможности, така и на степента на информираност е в основата на предоставената с Директива 93/13 система на защита. В съдебната практика непрестанно се повтаря, че е възможно потребителите да не знаят, че дадена клауза, съдържаща се в договор за ипотечен кредит, е неравноправна, или да не осъзнават обхвата на правата си, произтичащи от Директива 93/13[40], при това дори към момента на пълното изпълнение на договора или след него[41].

85. Ето защо сам по себе си фактът, че в случая оспорването на неравноправността на някои клаузи от спорния договор за кредит става едва в напреднал етап от производството по несъстоятелност, според мен не позволява на несъстоятелния длъжник да се вмени напълно пасивно поведение.

86. От гореизложеното следва, че правилата за упражняване на правото да се предяви предоставената с Директива 93/13 защита в производство по несъстоятелност по полското право, изложени от запитващата юрисдикция, извеждат на преден план обстоятелства, които могат да породят сериозни съмнения в ефективността на наличните способи за съдебен контрол. Ето защо според мен съществува немалък риск съответният потребител да се въздържи да поиска синдикът да му осигури защитата, от която се ползва по силата на Директива 93/13, тъй като не знае правата си или не осъзнава обема им, и да се въздържи да подаде възражение срещу списъка на вземанията, защото може да се обезсърчи да се защитава, предвид разходите, които подаването на възражение би наложило, спрямо размера на оспореното задължение, като освен това възражението трябва да се подаде в твърде кратък срок. Ето защо при тези обстоятелства не може да се приеме, че несъстоятелният длъжник е проявил пълна пасивност по смисъла на съдебната практика, припомнена в точка 75 от настоящото заключение.

[37] По обменния курс към 20 септември 2023 г.

[38] Вж. решения от 13 септември 2018 г., Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, т. 65 и 66), и от 18 януари 2024 г., Getin Noble Bank и др. (Служебен контрол на неравноправния характер на клаузите) (C-531/22, EU:C:2024:58, т. 53—55 и цитираната съдебна практика).

[39] Вж. заключението на генерален адвокат Танчев по дело Impuls Leasing România (C-725/19, EU:C:2021:616, т. 58), и решение Impuls Leasing România (т. 60).

[40] Вж. по-специално решения от 20 септември 2018 г., OTP Bank и OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750, т. 88), от 10 юни 2021 г., BNP Paribas Personal Finance (C-776/19—C-782/19, EU:C:2021:470, т. 45), и от 25 април 2024 г., Banco Santander (Начален момент на давностния срок) (C-561/21, EU:C:2024:362, т. 33).

[41] Вж. решение Raiffeisen Bank и BRD Groupe Société générale (т. 65 и цитираната съдебна практика).

По отказа от позоваване на предоставените с Директива 93/13 права

87. Съдът е уточнил, че системата за защита, установена с Директива 93/13, не е задължителна. Правото на потребителя на ефективна защита включва възможността той да се откаже да предяви правата си, така че според случая националният съд трябва да държи сметка за изразената от потребителя воля, когато, макар да знае, че неравноправната клауза е необвързваща, той заяви, че се противопоставя на нейното премахване, като по този начин доброволно и информирано се съгласява с въпросната клауза [42].

88. В случая нищо не навежда на мисълта, че още с изготвянето на списъка на вземанията от синдика несъстоятелният длъжник е съзнавал, че някои клаузи от разглеждания договор за кредит са необвързващи и какви са произтичащите от това последици, поради което е взел информирано решение да се откаже от правото да се позове на неравнопоставеността на тези клаузи и на защитата, предоставена му с Директива 93/13. На 15 октомври 2019 г. той е обявен в несъстоятелност, а с определение от 26 април 2021 г. съдията комисар е одобрил списъка на вземанията. Несъстоятелният длъжник обаче е имал представител едва от 3 ноември 2022 г. Освен това веднага след съдебното заседание пред съда по несъстоятелността, този процесуален представител подава писмен документ, в който се позовава на неравноправността на клаузи, съдържащи се в разглеждания договор за кредит.

89. Ето защо считам, че при липсата на съвети от процесуален представител не може да се заключи, че като е признал предявените вземания пред синдика и като не е направил възражение пред съдията комисар, несъстоятелният длъжник доброволно и напълно информирано окончателно се е отказал да се позове на системата на защита срещу използването от продавачи или доставчици на неравноправни клаузи, въведена с Директива 93/13 в полза на потребителите.

Заключение по първия преюдициален въпрос

90. С оглед на всички изложени по-горе съображения считам, че полските процесуални правила, уреждащи производството по несъстоятелност, или най-малко начинът, по който те се прилагат в полската правна практика, могат да направят прекомерно трудно за несъстоятелните длъжници прилагането на защитата, която Директива 93/13 цели да им предостави, и следователно те не отговарят на стандартите за ефективна съдебна защита на потребителите.

91. Ето защо предлагам на Съда да отговори на първия преюдициален въпрос, че член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба като разглежданата в главното производство, в която се предвижда, че в производство по несъстоятелност, след като списъкът на вземанията бъде одобрен с акт на съдебен орган — без от акта да следва изрично, че е направена проверка за неравнопоставеност на договорните клаузи — и производството продължава пред съда по несъстоятелността, последният е обвързан от посочения списък, поради което не може да преценява служебно или по искане на потребител дали договорни клаузи

[42] Вж. по-специално решения от 14 април 2016 г., Sales Sinués и Drame Ba (C-381/14 и C-385/14, EU:C:2016:252, т. 25 и цитираната съдебна практика), и от 9 юли 2020 г., Ibercaja Banco (C-452/18, EU:C:2020:536, т. 25—28 и цитираната съдебна практика).

са неравноправни, нито съответно да прави изменения в посочения списък, а трябва евентуално да спре разглеждането на делото и да отправи въпроса за евентуалната неравноправност на тези клаузи до този съдебен орган.

По втория преюдициален въпрос относно постановяването на временни мерки

92. С втория си преюдициален въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, която не позволява да се разпоредят временни мерки в производство по несъстоятелност като разглежданото в настоящия случай.

93. Що се отнася до въпроса за допускането на временни мерки [43], следва да се припомни, че правото на Съюза не хармонизира производствата, по реда на които се преценяват твърденията за неравноправност на договорна клауза. Поради това тези производства се уреждат от вътрешния правен ред на всяка държава членка в съответствие с принципа на процесуалната автономия на държавите членки, при условие обаче да са съобразени с принципите на равностойност и на ефективност [44]. Както бе посочено по-горе, следващият анализ ще се съсредоточи върху принципа на ефективност, който единствен е предмет на въпросите на запитващата юрисдикция.

94. Що се отнася по-специално до временните мерки, поискани с оглед на предявяването на произтичащите от Директива 93/13 права, Съдът е приел, че член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13 не допускат правна уредба, която не позволява на съда, който разглежда делото по същество и който е компетентен да прецени неравноправния характер на договорна клауза, да постанови временни мерки, като например спиране на изпълнителното производство върху ипотекиран имот, когато постановяването на тези мерки е необходимо, за да се гарантира пълната ефективност на акта, който трябва да се постанови относно неравноправния характер на договорни клаузи, тъй като тази правна уредба може да засегне ефективността на защитата, която се цели с посочената директива [45].

95. Тази съдебна практика се вписва обаче в специфичен контекст. Всъщност без тази възможност за постановяване на временни мерки окончателният акт на съда, разглеждащ делото по същество, с който се обявява неравноправността на съответната договорна клауза, би позволил на посочения потребител да се осигури само последваща защита с обезщетителен характер, която би се оказала непълна и недостатъчна и не би

[43] Като пример отбелязвам, че запитващата юрисдикция уточнява, че временните мерки, които възнамерява да вземе, се състоят в намаляване на размера на месечната удръжка от заплатата на несъстоятелния длъжник.

[44] Вж. заключението на генерален адвокат Medina по дело M.K. (C-324/23, EU:C:2024:1031, т. 40), и наред с други, решения от 13 септември 2018 г., Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, т. 57 и цитираната съдебна практика), Vicente (т. 53 и цитираната съдебна практика), и от 15 юни 2023 г., Getin Noble Bank (Спиране на изпълнението на договор за кредит) (C-287/22, EU:C:2023:491, т. 40).

[45] Вж. в този смисъл решения от 14 март 2013 г., Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, т. 59, 60 и 64), и от 17 юли 2014 г., Sánchez Morcillo и Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, т. 28); вж. също определение от 14 ноември 2013 г., Banco Popular Español и Banco de Valencia (C-537/12 и C-116/13, EU:C:2013:759, т. 60).

представлявала нито подходящо, нито ефективно средство за преустановяване на използването на неравноправните клаузи, противно на предвиденото в член 7, параграф 1 от Директива 93/13[46].

96. Също така, когато Съдът счита, че е необходимо да има възможност за спиране на производство по индивидуален иск на потребител за обявяване на клауза в договор за неравноправна до приключване с влязло в сила решение на висящо производство по колективен иск, резултатът от което може да бъде отнесен към индивидуалния иск, има риск потребителят да заплаща в хода на съдебното производство за установяване на нищожността на договор за ипотечен кредит, продължителността на което може да бъде значителна, месечни погасителни вноски в размер, по-висок от действително дължимия, ако съответната клауза бъде оставена без приложение[47].

97. Освен това, когато разглежданата национална правна уредба разрешава допускането на временни мерки, Съдът е уточнил, че пълната ефективност на защитата на потребителите, желана от Директива 93/13, изисква тези мерки да се постановяват по правила, които да не могат да обезсърчат потребителя да предяви и поддържа съответния иск[48].

98. По друго дело, по което националната правна уредба също разрешава допускането на временни мерки, макар и традиционно отказвани, Съдът посочва, че ако националният съд приеме, от една страна, че са налице достатъчно данни, че съответните договорни клаузи са неравноправни и че следователно е вероятно сумите, платени от съответния потребител по разглеждания в главното производство договор за кредит, да бъдат възстановени, и от друга страна, че ако не бъдат наложени временни мерки за спиране на плащането на дължимите по силата на този договор месечни вноски, пълната ефективност на окончателния акт по същество, който предстои да се постанови, не може да бъде гарантирана, нещо, което националният съд следва да прецени, като вземе предвид всички обстоятелства по случая, този съд трябва да наложи временни мерки, състоящи се в спиране на изпълнението на задължението на потребителя да извършва плащания по посочения договор[49].

[46] Това е така, когато се пристъпва към принудително изпълнение върху ипотекирания имот преди постановяване на акта на съда, разглеждащ делото по същество, с който договорната клауза, въз основа на която е учредена ипотеката, се обявява за неравноправна, а изпълнителното производство — за нищожно, което води до окончателна и необратима загуба на жилището, още повече когато става дума за семейното жилище на потребителя, какъвто е случаят по дела Aziz, Banco Popular Español и Banco de Valencia, както и по дело Sánchez Morcillo и Abril García (вж. т. 94 от настоящото заключение). Съдът излага същите съображения по делото, по което е постановено определение от 6 ноември 2019 г., BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala Bucureşti и Secapital (C-75/19, EU:C:2019:950), тъй като производството — отделно от възражението — позволяващо да се изтъкне неравноправният характер на договорна клауза, няма отражение върху производството по принудително изпълнение, доколкото последното може да се проведе срещу потребителя преди произнасянето по иска за установяване на наличието на такива неравноправни клаузи.

[47] Вж. определение от 26 октомври 2016 г., Fernández Oliva и др. (C-568/14—C-570/14, EU:C:2016:828, т. 34—36), посочено в точка 42 от решение от 15 юни 2023 г., Getin Noble Bank (Спиране на изпълнението на договор за кредит) (C-287/22, EU:C:2023:491).

[48] Вж. в този смисъл решения Impuls Leasing România (т. 60), относно спирането на изпълнително производство и от 9 април 2024 г., Profi Credit Polska (Ново разглеждане на дело, приключило с влязло в сила съдебно решение) (C-582/21, EU:C:2024:282, т. 82).

[49] Вж. в този смисъл решение от 15 юни 2023 г., Getin Noble Bank (Спиране на изпълнението на договор за кредит) (C-287/22, EU:C:2023:491, т. 59), посочено в точка 85 от заключението на генерален адвокат Medina по дело M.K. (C-324/23, EU:C:2024:1031), където се уточнява в това отношение, че съгласно посоченото съдебно решение преценката на необходимостта от допускане на временни мерки трябва да се извърши in concreto с оглед на целта да се гарантира пълната ефективност на акта, който трябва да се постанови.

99. В случая, от една страна, разглежданата полска правна уредба не разрешава допускането на временни мерки за съобразяване на положението на несъстоятелен длъжник, който е потребител, в хода на производството по несъстоятелност [50].

100. От друга страна, не съществува риск от плащане на недължими суми в полза на кредитора, който е страна по договора, съдържащ неравноправната клауза. Докато тече производството, несъстоятелният длъжник все още не погасява задължения към кредиторите. Той го прави в момента, в който погасителният план, изготвен от съда по несъстоятелността, влезе в сила. Освен това при приключването на производството по несъстоятелност несъстоятелният длъжник си възстановява евентуално надвнесените суми в масата на несъстоятелността.

101. Запитващата юрисдикция обаче посочва, че предвид размера на внесените досега средства в масата на несъстоятелността и размера на задълженията на несъстоятелния длъжник може да се окаже, че тези средства са достатъчни за удовлетворяване на вземанията, с изключение на спорното вземане. Следва обаче да се има предвид, че в производство по несъстоятелност несъстоятелният длъжник, който е потребител, е вече в затруднено положение. Макар да има възможност да си възстанови надвнесените суми в масата на несъстоятелността, това не променя факта, че в хода на цялото производство по несъстоятелност той бива лишен от част от заплатата си, от която автоматично се извършват удръжки, въпреки че средствата, които съставляват масата на несъстоятелността, са достатъчни, за да удовлетворят кредиторите, с изключение на кредитора, който се позовава на договор, някои от клаузите на който са евентуално неравноправни. При това положение не може да се изключи възможността финансовите затруднения на несъстоятелния длъжник да бъдат утежнени, което може да се отрази и на непосредственото му семейство.

102. Освен това запитващата юрисдикция не изключва възможността, ако не бъдат наложени временни мерки за намаляване на размера на удръжката от заплатата на несъстоятелния длъжник с оглед на удължаването на съответното производство, при проверка за неравнопоставеност на договорните клаузи, и с оглед на риска от влошаване на финансовото му положение, да съществува немалък риск несъстоятелният длъжник да откаже да предприеме необходимите действия, за да се възползва от защитата, предоставена му с Директива 93/13, и да се задоволи с план за погасяване при по-малки суми от удържаните от заплатата му, както бе посочено в точка 60 от настоящото заключение.

103. Ето защо гарантираната с Директива 93/13 защита на потребителите и произтичащото от нея изискване за ефективна съдебна защита ми изглеждат явно непълни, след като независимо от проверката — служебна или по искане на несъстоятелния длъжник — за неравноправност на договорни клаузи от националния съд не съществува никаква възможност за адаптиране на размера на удръжките от заплатата му, при положение че средствата, които формират масата на несъстоятелността, може да покриват и дори да надвишават размера на дължимите вземания, с изключение на спорното вземане.

[50] Безспорно е, че постановяването на временни мерки не е предвидено по приложимите национални разпоредби в рамките на производство по несъстоятелност. Както посочва запитващата юрисдикция, член 229 от Закона за несъстоятелността предвижда, че разпоредбите от книга първа, част първа от Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. — Kodeks postępowania cywilnego (Закон от 17 ноември 1964 г. — Граждански процесуален кодекс, Dz. U. от 2021 г., позиция 1805, изменен) се прилагат mutatis mutandis за производствата по несъстоятелност, освен ако не е предвидено друго. Производствата по допускане на обезпечителни мерки обаче се съдържат в част втора от посочения кодекс, което бе потвърдено в съдебното заседание.

104. Националният съд обаче трябва да прецени дали допускането на временни мерки, състоящи се в намаляване на удръжките от заплатата на несъстоятелния длъжник, е необходимо, за да му се гарантират защитата, предоставена с Директива 93/13, пълната ефективност на акта, който трябва да се постанови относно неравноправността на въпросните клаузи, и възстановяването на неговото фактическо и правно положение в зависимост от обстоятелствата в конкретния случай. За тази цел националният съд ще може да вземе предвид по-специално наличието на достатъчно данни, че съответните договорни клаузи са неравноправни, конкретната възможност масата на несъстоятелността вече да е достатъчно попълнена, за да се удовлетворят кредиторите, с изключение евентуално на разглежданото вземане, както и финансовото състояние на несъстоятелния длъжник и риска той да трябва да търпи удължаване на производството, което би могло да доведе до необосновано влошаване на финансовото му състояние, докато приключи производството по несъстоятелност.

105. Ето защо предлагам на Съда да отговори на втория преюдициален въпрос, че член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, която не позволява постановяване на подходящи временни мерки в производство по несъстоятелност, ако допускането на такива мерки е необходимо, за да се гарантира пълната ефективност на акта, който трябва да се постанови, относно неравноправността на договорните клаузи, което запитващата юрисдикция следва да прецени.

Заключение

106. С оглед на изложените по-горе съображения предлагам на Съда да отговори на преюдициалните въпроси, поставени от Sąd Rejonowy dla Łodzi —Śródmieścia w Łodzi (Районен съд Лодз — Лодз-център, Полша), по следния начин:

„1) Член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори

трябва да се тълкуват в смисъл, че

не допускат национална правна уредба като разглежданата в главното производство, в която се предвижда, че в производство по несъстоятелност, след като списъкът на вземанията бъде одобрен с акт на съдебен орган — без от акта да следва изрично, че е направена проверка за неравнопоставеност на договорните клаузи — и производството продължава пред съда по несъстоятелността, последният е обвързан от посочения списък, поради което не може да преценява служебно или по искане на потребител дали договорни клаузи са неравноправни, нито съответно да прави изменения в посочения списък, а трябва евентуално да спре разглеждането на делото и да отправи въпроса за евентуалната неравноправност на тези клаузи до този съдебен орган.

2) Член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13

трябва да се тълкуват в смисъл, че

не допускат национална правна уредба, която не позволява постановяване на подходящи временни мерки в производство по несъстоятелност, ако допускането на такива мерки е необходимо, за да се гарантира пълната ефективност на акта, който трябва да се постанови, относно неравноправността на договорните клаузи, което запитващата юрисдикция следва да прецени“.